

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

CDL-AD(2019)028

Štrasburg 9. december 2019

Stanovisko č. 967/2019

Org. anglicky

EURÓPSKA KOMISIA PRE DEMOKRACIU PROSTREDNÍCTVOM PRÁVA
(BENÁTSKA KOMISIA)

MOLDAVSKÁ REPUBLIKA
LIST *AMICUS CURIAE*

K TRESTNEJ ZODPOVEDNOSTI
SUDCOV ÚSTAVNÉHO SÚDU

prijatá Benátskou komisiou na jej 121. plenárnom zasadnutí
(v Benátkach 6. – 7. decembra 2019)

na základe poznámok

Yuvusa Atara (člen, Turecko)

Moniky Hermanns (zastupujúca členka, Nemecko)

Suk-Tae Leea (člen, Kórejská republika)

Kataríny Šimáčkovej (zastupujúca členka, Česká republika)

KÚS-Spr

Obsah

Obsah.....	1
I. Úvod.....	3
II. Žiadosť.....	4
III. Všeobecné poznámky.....	4
IV. Posúdenie	7
A. Funkčná imunita sudcov ústavného súdu.....	7
B. Funkčná imunita sudcov ústavného súdu po skončení ich funkčného obdobia	11
C. Právo na preskúmanie rozhodnutí ústavného súdu.....	12
2. Oprávnený orgán	12
B. Osud „poškvrneného“ rozhodnutia ústavného súdu	13
V. Záver.....	14

I. Úvod

1. Dňa 10. septembra 2019 pán Vladimír Ťurcan, predseda Ústavného súdu Moldavskej republiky, požiadal Benátsku komisiu o list amicus curiae k trestnoprávnej zodpovednosti sudcov ústavného súdu.

2. Pre tento list amicus curiae sú spravodajcami pán Yavus Atar, pani Monika Hermanns, pán Suk-Tae Lee a pani Kateřina Šimáčková.

3. Predkladaný list amicus curiae bol vypracovaný na základe príspevkov spravodajcov a neoficiálneho prekladu čl. 307 Trestného kódexu Moldavskej republiky¹; čl. 137 Ústavy Moldavskej republiky²; čl. 13, 14 a 16 zákona č. 317-XIII o Ústavnom súde Moldavskej republiky³ a čl. 8-10 zákona o konaní pred Ústavným súdom Moldavskej republiky⁴.

¹ Článok 307 – Vydanie rozhodnutia sudcom v rozpore so zákonom

(1) Za úmyselné vydanie rozhodnutia sa sudcovi ukladá pokuta vo výške 650 až 1150-násobku stanovenej čiastky alebo trest odňatia slobody až na päť rokov, v oboch prípadoch zároveň s trestom zákazu vykonávania určitých funkcií alebo činností až na päť rokov.

(2) To isté konanie:

a) zahrňujúce obvinenie zo závažných alebo obzvlášť závažných trestných činov

[písmeno b) – vylúčené zákonom č. 277-XVI, z 18. februára 2008, účinný od 24. mája 2009]

c) spôsobujúce vážne následky, bude potrestané odňatím slobody na tri až sedem rokov so zákazom výkonu určitých funkcií alebo činností až na päť rokov.

² Článok 137 Nezávislosť – Sudcovia ústavného súdu sú počas trvania ich mandátu neodvolateľní, nezávislí a riadia sa iba ústavou.

³ Článok 13 – Nezávislosť

(1) Sudcovia ústavného súdu sú pri výkone svojich funkcií nezávislí a riadia sa iba ústavou.

(2) Sudcovia ústavného súdu nemôžu byť právne zodpovední za hlasovanie alebo názory vyjadrené pri výkone funkcie.

Článok 14 – Neodvolateľnosť

(1) Počas funkčného obdobia je sudca ústavného súdu neodvolateľný.

(2) Funkčné obdobie sudcu ústavného súdu sa pozastavuje alebo končí iba za podmienok ustanovených týmto zákonom.

(3) Ak dôjde k skončeniu funkčného obdobia sudcu, bude tento sudca prepustený za podmienok ustanovených týmto zákonom.

(4) Sudca ústavného súdu sa môže vzdať funkcie z vlastného podnetu.

Článok 16 – Imunita

(1) Sudcu ústavného súdu nemožno zadržať ani vziať do väzby, ani podrobiť prehliadke, s výnimkou prípadov, keďže je prichytený pri čine alebo bezprostredne po ňom, ani ho nemožno bez predchádzajúceho súhlasu ústavného súdu trestne stíhať za priestupky alebo prečiny.

(2) Na konanie o priestupkoch a prečinoch je príslušný najvyšší súd.

(3) Na začatie trestného konania a podanie žiadosti o súhlas ústavného súdu je príslušný generálny prokurátor.

(4) Odo dňa začatia trestného konania voči sudcovi ústavného súdu má tento sudca zo zákona pozastavený mandát. V prípade právoplatného odsúdenia sudcovi automaticky zaniká mandát za podmienok stanovených týmto zákonom.

⁴ Článok 8 – Nezávislosť

(1) Sudcovia ústavného súdu sú nezávislí a pri výkone svojich mandátov podliehajú len ústave.

(2) Sudcovia ústavného súdu rozhodujú vo veci za podmienok, ktoré vylučujú vonkajší vplyv.

(3) Sudcovia ústavného súdu nezodpovedajú za hlasovanie a názory vyjadrené pri výkone ich funkcie ani po ukončení ich mandátu.

Článok 9 – Neodvolateľnosť

(1) Sudcovia ústavného súdu sú počas trvania funkcie neodvolateľní.

(2) Mandát sudcu ústavného súdu sa pozastavuje alebo odníma iba v prípadoch a spôsobom ustanoveným zákonom o ústavnom súde.

Článok 10 – Imunita

Dôsledkom nesprávneho alebo nepresného prekladu sa môžu v tomto liste amicus curiae objaviť chyby.

4. Tento list amicus curiae bol prijatý na 121. plenárnom zasadnutí Benátskej komisie (v Benátkach 6. – 7. decembra 2019).

II. Žiadosť

5. Táto žiadosť o list amicus curiae je výsledkom sťažnosti podanej na Ústavnom súde Moldavska (ďalej aj „ústavný súd“) 21. augusta 2019 dočasným generálnym prokurátorom Moldavskej republiky. V tejto sťažnosti ústavný súd požiadal o výklad čl. 137 ústavy v súvislosti s otázkami týkajúcimi sa povahy a rozsahu neodvolateľnosti a nezávislosti sudcov ústavného súdu v zmysle už spomínaných ustanovení zákona o ústavnom súde a zákona o konaní pred ústavným súdom⁵. Najmä to, či by príslušné ustanovenia tohto zákona a trestného kódexu v spojení s ústavnou povahou neodvolateľnosti a nezávislosti ústavných sudcov mohli brániť generálnemu prokurátorovi začať trestné stíhanie proti sudcovi ústavného súdu počas alebo po skončení výkonu jeho funkcie bez predchádzajúceho súhlasu ústavného súdu.

6. Vzhľadom na uvedené Benátska komisia bola požiadaná o odpoveď na tri nasledujúce otázky:

a) Je nezávislosť ústavných sudcov garantovaná v štáte založenom na princípoch právneho štátu, ak je u nich vyvodená zodpovednosť (trestnoprávna, administratívno-právna, a pod.) za hlasovanie, názory a konanie uskutočnené počas výkonu ich funkcie?

b) Požívajú ústavní sudcovia výhody z imunity za hlasovanie a názory vyjadrené pri výkone ich funkcie aj po skončení mandátu?

c) Ktorý verejný orgán má mať právomoc zisťovať ústavnosť/zákonnosť rozhodnutia ústavného súdu, keď sa ústavní sudcovia podriaďujú len ústave a ich rozhodnutia sú vydávané v mene Moldavskej republiky, a nie je proti nim možné podať opravný prostriedok?

III. Všeobecné poznámky

7. Aby bolo možné odpovedať na už položené otázky, je potrebné zvážiť súčasný postoj v otázke imunity verejných činiteľov v demokratickom právnom štáte, rovnako ako v otázke zodpovednosti sudcu v rozhodovacom procese.

(1) Na obmedzenie slobody alebo prehliadku jedného zo sudcov, okrem prípadu prichytenia pri páchaní trestného činu alebo po ňom, a na trestné stíhanie sudcu za priestupok alebo zločin sa vyžaduje predchádzajúci súhlas ústavného súdu.

(2) Sudca ústavného súdu, ktorého totožnosť nebola v čase zadržania známa, bude okamžite po zistení jeho totožnosti prepustený.

(3) Orgán, ktorý zadržal sudcu ústavného súdu počas páchania trestného činu alebo po ňom, okamžite informuje o tejto skutočnosti ústavný súd, ktorý o zadržaní rozhodne do 24 hodín.

(4) Stanovovanie sankcií sudcom ústavného súdu za disciplinárne priestupky a postup pri ich uplatňovaní, ako aj odobratie mandátov sa vykonáva podľa tohto kódexu.

⁵ t. j. čl. 13, 14 a 16 zákona o ústavnom súde, čl. 8-10 zákona o konaní pred ústavným súdom a čl. 307 trestného kódexu

8. Princíp zákazu diskriminácie a rovnosti pred právom je podľa Benátskej komisie jedným zo základných princípov právneho štátu: „rovnosť pred právom znamená, že každý jednotlivec podlieha rovnakým zákonom bez toho, aby akýkoľvek jednotlivec alebo skupina mala osobitné právne privilégiá.“⁶ Preto je imunita priznaná členom parlamentu, prezidentovi republiky alebo sudcom výnimkou z tohto princípu.

9. Je dôležité, aby v prípade imunity priznanej týmto činiteľom išlo o funkčnú imunitu, a nie všeobecnú imunitu, keďže imunita by mala byť vždy závislá od úlohy a činnosti vykonávanej inštitúciou, pre ktorú tento jednotlivec pracuje, je jej členom alebo ju zastupuje (funkčná imunita). Osoba by nemala byť zbavená trestnej a inej zodpovednosti, ktorá nesúvisí s jeho úlohou a odbornou činnosťou (to by bola všeobecná imunita).

10. Na tento účel v liste amicus curiae pre Ústavný súd Moldavskej republiky o trestnej zodpovednosti (všeobecných) sudcov⁷ Benátska komisia odkázala na „Skupinu štátov Rady Európy proti korupcii (GRECO), ktorá rozlišuje dva typy imunity: „hmotnoprávna imunita“, ktorá sa týka vylúčenia zodpovednosti za názory vyjadrené poslancami alebo sudcami v rozsudkoch a „procesná imunita“, ktorá chráni činiteľa pred trestným stíhaním. V tejto súvislosti je cieľom procesnej imunity poskytnúť prostriedky na zachovanie vecnej „nezodpovednosti“. Len po osobitnom konaní, v ktorom sa skúma podstata obvinení proti členovi parlamentu alebo sudcovi, môže byť procesná imunita zrušená a môže začať trestné stíhanie. Pokiaľ ide o sudcov, GRECO považujú hmotnoprávnu zodpovednosť sudcov pri výkone ich funkcie za predpoklad nezávislosti súdnictva, zatiaľ čo procesná imunita „spôsobuje vážne problémy v efektívnom boji proti korupcii“.⁸

11. Je potrebné chrániť sudcov pred kriminalizáciou ich činnosti pri výkone funkcie, aby sa im umožnilo vykonávať svoje úlohy nezávislých sudcov v ústavnom systéme. Ako to naznačuje Zoznam kritérií právneho štátu, nezávislosť jednotlivých sudcov⁹ je jedným z najdôležitejších princípov právneho štátu. Súдне rozhodovanie by malo byť na jednej strane spojované s vysokým stupňom zodpovednosti sudcov, ale na druhej strane by sudcovia nemali byť trestaní za ich právne názory vyjadrené v rozhodnutiach súdov. To by malo odstrašujúci účinok na rozhodovanie súdov a podkopalo by nezávislosť súdnictva. Táto ochrana by však nemala byť založená na privilégii jednotlivca, ktorý vykonáva úlohu sudcu.¹⁰ V zmysle odporúčania CM/Rec(2010)12 – Sudcovia (nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť) „ak sudca nekoná v rámci svojej funkcie, je zodpovedný podľa občianskeho, trestného a správneho práva rovnako ako ktorýkoľvek iný občan“.¹¹

⁶ Správa o právnom štáte (CDL-AD(2011)003rev), ods. 65.

⁷ Moldavská republika – List amicus curiae pre ústavný súd o trestnej zodpovednosti sudcov (CDL-AD(2017)002), bod 17.

⁸ Moldavská republika – List amicus curiae ústavnému súdu k imunitě sudcov (CDL-AD(2013)008), bod 22.

⁹ Zoznam kritérií právneho štátu (CDL-AD(2011)003rev), ods. 86 – 88.

¹⁰ Kirgizsko: Ústavná komora najvyššieho súdu vo veci Sultanov K. K., Nasirov T. J. (30. 12. 2013) rozhodla, že nezávislosť a imunita súdnictva nie sú výsadami sudcov, ale zárukou pred vonkajšími vplyvmi pri ich rozhodovaní.

¹¹ Odporúčanie CM/Rec(2010)12 Sudcovia: nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť, bod 71. Pozri tiež Skupina štátov proti korupcii (GRECO), imunita štátnych úradníkov ako možné prekážky v boji proti korupcii, in. Lekcie získané z troch hodnotiacich období (2000 – 2010) – tematické články, s. 41.

12. Funkčná imunita je typom imunity, ktorá sa vzťahuje aj na sudcov Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“). Podľa čl. 6 štvrtého protokolu k Všeobecnej dohode Rady Európy o výsadách a imunitách z roku 1960 sa sudcom ESLP priznáva imunita takto: „výsady a imunity sú priznané sudcom nie ako osobný benefit samotného jednotlivca, ale s cieľom chrániť nezávislosť výkonu ich funkcie.“

13. Z už uvedeného vyplýva, že funkčná imunita má chrániť sudcu pred kriminalizáciou jeho právneho názoru. Neposkytuje mu imunitu za trestný čin, ktorý spáchal. Imunita chráni nezávislosť rozhodovania súdov, čo znamená, že sudca nemôže byť trestaný za svoj právny názor alebo závery dosiahnuté v rozhodovacom procese. Sudca však môže byť trestaný, ak sa dokáže, že spáchal trestný čin, t. j. rozhodol v prospech osoby, od ktorej si zobral úplatok (ide o trestný čin korupcie).

14. Ako sa uvádza v liste amicus curiae Benátskej komisie pre Ústavný súd Moldavskej republiky k trestnej zodpovednosti sudcov (2017): „*Je potrebné dosiahnuť rovnováhu medzi imunitou ako nástrojom na ochranu sudcov pred neprimeraným tlakom a zneužívaním zo strany štátu alebo jednotlivcov (imunita) na jednej strane a skutočnosťou, že sudca nestojí nad právom (zodpovednosť) na strane druhej*“.¹² Benátska komisia tiež neustále zdôrazňuje, že sudcovia by nemali mať všeobecnú imunitu, ale funkčnú imunitu, pretože v zásade by sudca mal ťažiť len z imunity pri výkone svojich zákonných funkcií.¹³

15. Napriek tomu je dôležité oddeliť trestnú činnosť sudcu, ktorá má za následok rozhodnutie súdu, od samotného rozhodnutia, keďže jeho trestná činnosť môže spočívať aj v inom konaní, než je vyjadrenie právneho názoru. Sudca by mal byť napríklad potrestaný za korupciu, ak zoberie úplatok na rozhodnutie o veci určitým spôsobom (t. j. prijme niečo hodnotné ako výmenu za úradné konanie, či už rozsudok, rozhodnutie súdu alebo iné). V takom prípade sudca nie je trestaný za svoj právny názor vyjadrený vo forme rozhodnutia súdu, ale za prijatie úplatku a následné rozhodnutie v súlade s týmto úplatkom. Tieto situácie však nemôžeme považovať za výnimku z pravidla, podľa ktorého by sa nemala vyvodiť trestná zodpovednosť sudcu za rozhodovací proces, pretože v týchto situáciách je sudca trestaný za spáchaný trestný čin (prijatie úplatku/korupcia), a nie za vydané rozhodnutie (vyjadrený právny názor).

16. Ak sa funkčná imunita uplatňuje správne, mala by dosiahnuť požadovaný výsledok ochrany nezávislosti sudcov od negatívneho účinku trestných alebo správnych sankcií za vyjadrenie názoru alebo vydanie rozhodnutia v určitej otázke (napr. odporca vlády, atď.).

17. Iné situácie môžu viesť k disciplinárnej alebo občianskoprávnej zodpovednosti, napríklad ak je sudca zodpovedný za zbytočné prietahy v konaní, ktoré vedú k zodpovednosti štátu voči poškodenej osobe. V takom prípade má štát možnosť podať opravný prostriedok proti

¹²Moldavská republika – List amicus curiae pre ústavný súd o trestnoprávnej zodpovednosti sudcov (CDL-AD(2017)002), bod 17. Pozri tiež stanovisko k návrhu ústavného zákona o ústavnom súde Arménska (CDL-AD (2017)) 011), bod 36 – 37.

¹³ Stanovisko k návrhu ústavného zákona o Arménskom ústavnom súde (CDL-AD (2017) 011), ods. 36 – 37.

sudcovi, ktorý spôsobil zbytočné prietahy („regresná“ náhrada škody). Dôvody priznania náhrady škody by sa však mali posudzovať s veľkou opatrnosťou.¹⁴

18. V neposlednom rade je ochrana sudcov ústavného súdu pred kriminalizáciou ich rozhodovacieho procesu osobitne dôležitá, pretože títo sudcovia často vydávajú rozhodnutia v citlivých politických prípadoch. Keby im takýto druh ochrany nebol k dispozícii a napríklad by v krajine nastala politická zmena, sudcovia ústavného súdu tejto krajiny by sa mohli ľahko stať trestne zodpovednými za svoje rozhodnutia, ak by s nimi nová vláda nesúhlasila alebo ak by legislatívne opatrenie dôležité pre novú vládu bolo napadnuté pred ústavným súdom. Ak by sa pripustil tento typ zodpovednosti sudcov ústavného súdu, mohol by sa ľahko použiť ako nátlak v rozhodovacom procese hrozbou jeho kriminalizácie.

19. Tieto pravidlá by mali prispieť k tomu, aby bol ústavný súd považovaný za nezávislého a dôveryhodného konečného rozhodcu v ústavnoprávnych otázkach. Na tento účel Benátska komisia v predchádzajúcom stanovisku uviedla¹⁵, že v štáte založenom na princípoch právneho štátu je nevyhnutné, aby ústavné orgány prijímali rozhodnutia v rámci svojich právomocí a zodpovednosti. Ak sa tak nestane, môže to veľmi vážne ohroziť štátne orgány krajiny spolu s ústavou a mohlo by to nenapraviteľne narušiť ich demokratické fungovanie.¹⁶ Je preto nevyhnutné, aby ústavný súd rozhodoval v rámci svojich právomocí a zodpovednosti. Ústavný súd by mal preto dodržiavať príslušné procesné pravidlá, zaručovať základné ľudské práva a rešpektovať deľbu moci, demokraciu a právny štát. Limity právomocí a zodpovednosti ústavného súdu sú stanovené samotnou ústavou.

IV. Posúdenie

A. Funkčná imunita sudcov ústavného súdu

20. Prvá otázka ústavného súdu je, či nezávislosť sudcov ústavného súdu by bola stále garantovaná v štáte založenom na princípoch právneho štátu, ak by sudcovia mali zodpovednosť (napr. trestnú, správnu, atď.) za hlasovanie, názory a konania urobené počas výkonu ich funkcie.

21. Keďže súdnictvo vrátane ústavného súdu má za úlohu rozhodovať o otázkach nestranne, na základe okolností a v súlade s právom, nesmie byť vystavené žiadnym neprípustným vplyvom, podnetom, nátlakom, vyhrážkam ani zásahom, priamym alebo nepriamym, z akejkoľvek strany alebo akéhokoľvek dôvodu. Princíp nezávislosti súdnictva oprávňuje a vyžaduje od súdnictva, aby zabezpečilo, že konania na súde budú vedené spravodlivo a práva strán konaní sú rešpektované.¹⁷ Sudcovia by mali mať neobmedzenú slobodu

¹⁴ Stanovisko k návrhu novely zákona o súdnictve Srbska (CDL-AD(2013)005), ods. 18 – 20.

¹⁵ Moldavská republika – stanovisko k ústavnej situácii s osobitným odkazom na možnosť rozpustenia parlamentu (CDL-AD(2019)012), bod 56.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Správa prijatá na siedmom kongrese OSN o predchádzaní trestnej činnosti a zaobchádzaní s páchatel'ami, ktorá sa konala v Miláne od 26. augusta do 6. septembra 1985, a schválená rezolúciami Valného zhromaždenia 40/32 z 29. novembra 1985 a 40/146 z 13. decembra 1985.

rozhodovať o veciach nestranne, v súlade so svojim svedomím a ich výkladom skutočností, a pri dodržiavaní platných právnych predpisov.¹⁸

22. Efektívne, nezávislé a nestranné súdnictvo je nepochybne jedným zo základných kameňov zachovania právneho štátu a demokratických zásad spoločnosti.¹⁹ Ako sa uvádza v predchádzajúcich stanoviskách a správach Benátskej komisie²⁰, nezávislosť súdnictva je otázkou, ktorá ovplyvňuje všetky krajiny bez ohľadu na ich systém a je základom pre každý demokratický systém a rešpektovanie deľby moci. Je základným garantom právneho štátu, demokracie a rešpektovania ľudských práv. Zaisťuje výkon spravodlivosti a to, že je vnímaná ako vykonávaná bez neprimeraného zasahovania inej zložky moci, iných orgánov súdnictva, iných sudcov alebo iných aktérov.²¹

23. Nezávislé súdnictvo tiež znamená, že sudcovia sú zodpovední za svoju prácu.²² V tomto zmysle je zrejmé, že keď sa pozrieme na kľúčové úlohy sudcov špecifikované v stanovisku č. 17(2014) Poradnej rady európskych sudcov (CCJE), v každom demokratickom štáte založenom na princípoch právneho štátu je nevyhnutné, aby vykonávali dôležité povinnosti. Konkrétne, sudcovia musia chrániť práva a slobody všetkých ľudí rovnako. Sudcovia musia prijať kroky zabezpečujúce účinné a dostupné riešenie sporov a rozhodovať o veciach včas, nezávisle a musia byť viazaní právom. Musia dávať rozumné odôvodnenie svojich rozhodnutí a musia písať jasným a zrozumiteľným spôsobom.²³

24. Ak je súdna moc zneužitá, nemôže slúžiť svojmu účelu. Sudcovia, ktorí pri výkone svojich funkcií spáchajú trestný čin prijatia tým, že prijmú úplatok, nemôžu sa dožadovať trestnoprávnej imunity.²⁴ Funkčná imunita nevyklučuje trestné stíhanie v prípadoch, ktoré sa netýkajú súdneho rozhodovania, pretože trestné činy môže spáchať ktokoľvek vrátane sudcov ústavného súdu.²⁵ Sudcovia – ako všetky ostatné osoby – by mali byť potrestaní za páchanie trestných činov, napríklad spôsobenie dopravnej nehody z dôvodu požitia alkoholických nápojov.²⁶

25. Pokiaľ ide o samotnú zodpovednosť za rozhodovanie, ako je dôsledne uvedené v liste amicus curiae pre Ústavný súd Moldavskej republiky o trestnej zodpovednosti sudcov (2017)

¹⁸ Stanovisko k návrhu novely zákona o súdnictve Srbska (CDL-AD(2013)005), ods. 21.

¹⁹ Správa o následných opatreniach členských štátov k odporúčaniu CM/Rec(2010)12 – Sudcovia: nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť (CDCJ(2016)2 v konečnom znení), ods. 1.

²⁰ Pozri najmä stanovisko k právnej istote a nezávislosti súdnictva v Bosne a Hercegovine (CDL-AD(2012)014), ods. 7, 74 – 81 a správu o nezávislosti súdneho systému, časť I: Nezávislosť sudcov (CDL-AD(2010)004).

²¹ Stanovisko k právnej istote a nezávislosti súdnictva v Bosne a Hercegovine (CDL-AD(2012)014), bod 74.

²² Stanovisko k návrhu ústavného zákona o Arménskom ústavnom súde (CDL-AD (2017) 011), ods. 36.

²³ Stanovisko č. 17(2014) o hodnotení práce sudcov, kvalite spravodlivosti a rešpektovaní nezávislosti súdnictva, ods. 4.

²⁴ Odporúčanie CM/Rec(2010)12 – Sudcovia: nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť, ods. 3; stanovisko CCJE č. 3 o etike a zodpovednosti sudcov, bod 52; Podľa správy o nezávislosti súdneho systému, časti I (CDL-AD(2010)004), ods. 61, je korupcia kvalifikovaná ako „úmyselné“ rozhodnutie, ktoré je v rozpore so zákonom. To je najčastejší prípad, ale nie vždy, napr. ak sudca koná úmyselne pri prijímaní úplatku, ale potom úmyselne nevydá rozhodnutie v rozpore so zákonom.

²⁵ Pozri správu o nezávislosti súdneho systému, časť I (CDL-AD(2010)004), bod 61.

²⁶ Pozri Moldavská republika – List amicus curiae ústavnému súdu o imunitě sudcov (CDL-AD(2013) 008), ods. 22.

a v iných stanoviskách Benátskej komisie na túto tému²⁷, ak sú sudcovia trestne zodpovední za výklad zákona, zisťovanie skutočností alebo posudzovanie dôkazov, takáto zodpovednosť by mala byť prípustná len v prípade zneužitia, a samozrejme hrubej nedbanlivosti; sudcovia by nemali byť zodpovední za justičné omyly, ktoré nie sú založené na zlej viere a za rozdiely vo výklade zákona. To tiež znamená, že len disciplinárne konanie a trest, trestná zodpovednosť alebo občianskoprávna zodpovednosť by sa mali vyvodiť pri chybách, ktoré boli spáchané úmyselne, dobrovoľným zneužitím alebo opakovanou, vážnou a hrubou nedbanlivosťou.²⁸ Samotný výklad práva, posúdenie skutočností alebo hodnotenie dôkazov vykonávané sudcami pri rozhodovaní o veciach by nemali viesť k vyvodu občianskoprávnej, trestnej alebo disciplinárnej zodpovednosti, a to ani v prípadoch bežnej nedbanlivosti.²⁹

26. Bolo by potrebné poznamenať, že hoci európske štandardy povoľujú, aby bola u sudcov vyvodená trestná zodpovednosť pri výkone svojej funkcie, prah je nastavený veľmi vysoko, ako to už bolo vysvetlené, a to je zopakované aj v dôvodovej správe k odporúčaniam CM/Rec(2010/12): „*Pri výkone ich funkcie by mali byť sudcovia trestne zodpovední, len ak bolo pochybenie schápané so zjavným úmyslom.*“³⁰

27. Už uvedené je sformulované pre všeobecných sudcov, avšak vzhľadom na všeobecné právne zásady, zásady uvedené v medzinárodných dokumentoch a hlavné zásady vyplývajúce z predchádzajúcich stanovísk Benátskej komisie, CCJE a uznávaných štandardov nie je dôvod na to, aby sa to neuplatňovalo aj na sudcov ústavného súdu.

28. Aj keď sú požiadavky na sudcovskú nezávislosť rovnaké tak pre všeobecných sudcov, ako aj pre sudcov ústavného súdu, ústavní sudcovia musia byť chránení pred akýmkoľvek pokusom o politické ovplyvnenie z titulu ich funkcie, ktorá je osobitne vystavená kritike a tlaku od iných zložiek štátnej moci. Preto potrebujú sudcovia ústavného súdu silné záruky ich nezávislosti, ako už bolo uvedené v stanovisku Benátskej komisie o návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa (1) zákon o konaní pred ústavným súdom a (2) zákon o ústavnom súde Kirgizka (2008).³¹ Z toho dôvodu môžu úmyselné chyby urobené sudcami ústavného súdu pri výkone ich funkcie v dôsledku zámerného zneužitia práva viesť k disciplinárnemu konaniu a trestu, k trestnej zodpovednosti alebo občianskoprávnej zodpovednosti by mali

²⁷Moldavská republika – List amicus curiae pre ústavný súd o trestnej zodpovednosti sudcov (CDL-AD(2017)002); spoločné stanovisko k návrhu zákona o disciplinárnej zodpovednosti sudcov Moldavskej republiky (CDL-AD(2014)006); Moldavská republika – List amicus curiae k imunite sudcov ústavného súdu (CDL-AD(2013)008).

²⁸Moldavská republika – List amicus curiae ústavnému súdu k trestnej zodpovednosti sudcov (CDL-AD(2017)002), bod 53. Pozri tiež CCJE stanovisko č. 3 (2002) o trestnej zodpovednosti sudcov, ktoré sa vzťahuje aj na zásady a postupy upravujúce trestnú, občianskoprávnu a disciplinárnu zodpovednosť sudcov, trestná zodpovednosť sudcov by nemala byť vyvodená za neúmyselné omyly pri výkone ich funkcie.

²⁹Moldavská republika – List amicus curiae ústavnému súdu o trestnoprávnej zodpovednosti sudcov (CDL-AD(2017) 002), ods. 9 – 21, 27.

³⁰Moldavská republika – List amicus curiae ústavnému súdu k trestnej zodpovednosti sudcov (CDL-AD(2017)002), bod 19.

³¹Stanovisko k návrhu zákonov, ktorým sa mení a dopĺňa (1) zákon o konaní pred ústavným súdom a (2) zákon o ústavnom súde v Kirgizsku (CDL-AD (2008) 029), ods. 14, 48.

viest' vo výnimočných prípadoch extrémnej odchýlky od zásad a štandardov právneho štátu a ústavnosti.

29. Ako bolo uvedené v správe o následných opatreniach členských štátov k odporúčaniam CM/Rec(2010)012 – Sudcovia: nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť³², odpovede na príslušný dotazník odhalili, že veľa členských štátov Rady Európy vyvodzuje u sudcov trestnoprávnu zodpovednosť za „výklad práva, posúdenie okolností prípadu alebo hodnotenie dôkazov, keď je možné preukázať zlý úmysel. Trestná zodpovednosť všeobecných a/alebo ústavných sudcov bude preto v súlade so zásadou nezávislosti sudcov, ak je v súlade s už uvedenými štandardmi.

30. V Moldavskej republike sú tieto štandardy zahrnuté v právnych ustanoveniach poskytnutých Benátskej komisii (pozri bod 2 vyššie), konkrétne v čl. 307 trestného kódexu, čl. 13, 14 a 16 zákona č. 317-XIII o ústavnom súde a čl. 8-10 zákona o konaní pred ústavným súdom. Je potrebné poznamenať, že čl. 13 zákona č. 317-XIII o ústavnom súde³³ ide ešte ďalej, keďže stanovuje, že sudcovia ústavného súdu nemôžu byť právne zodpovední za hlasovanie alebo názory vyjadrené počas výkonu svojej funkcie. Tento článok je možné vykladať spôsobom, že vylučuje akúkoľvek zodpovednosť sudcov ústavného súdu za hlasovanie alebo názory vyjadrené počas výkonu ich funkcie. Sudca samozrejme ostáva zodpovedný za spáchané trestné činy počas rozhodovacieho procesu, napríklad za prijatie úplatku (materiálneho alebo politického) za rozhodnutie určitým spôsobom. V takom prípade možno sudcu ústavného súdu potrestať za bežný trestný čin podľa čl. 307 trestného kódexu. Je ponechané na Ústavný súd Moldavskej republiky, aby v konkrétnej veci vyšetril rozsah čl. 13 ods. 2 zákona č. 317-XIII z pohľadu čl. 137 ústavy. Ak by ústavný súd rozhodol, že sa čl. 137 ústavy použije na čl. 13 ods. 2 zákona č. 317-XIII v zmysle, že sa vylučuje akákoľvek zodpovednosť, tak čl. 16 ods. 1 a čl. 34 ods. 3³⁴ zákona č. 317-XIII by sa nepoužil na delikty podľa čl. 307 trestného kódexu (uloženie trestu súdom, rozsudok alebo iné rozhodnutie v rozpore so zákonom), pretože trestné konanie vedené proti sudcovi ústavného súdu by sa za žiadnych okolností nemohlo začať.

31. Článok 16 ods. 1 zákona č. 317-XIII stanovuje, že na obmedzenie slobody alebo prehliadku jedného zo sudcov, okrem prípadu prichytenia pri páchaní trestného činu alebo po ňom, a na trestné stíhanie sudcu za priestupok alebo zločin sa vyžaduje predchádzajúci súhlas ústavného súdu. Žiadosť o udelenie súhlasu na trestné stíhanie podľa čl. 16 zákona č. 317-XIII tak stanovuje nedotknuteľnosť (procesná imunita). Článok 16 ods. 3 tohto zákona stanovuje, že „začatie trestného konania a žiadosti na súhlas s trestným stíhaním spadajú

³² CDCJ(2016)2 v aktuálnom znení.

³³ Článok 13 Nezávislosť

(1) Sudcovia ústavného súdu sú pri výkone svojich povinností nezávislí a riadia sa len ústavou;

(2) Sudcovia ústavného súdu nemôžu byť právne zodpovední za hlasovanie alebo názory vyjadrené pri výkone ich funkcie.

³⁴ Článok 16 - Imunita

(1) Sudcu ústavného súdu nemožno zadržať ani vziať do väzby ani podrobiť prehliadke, s výnimkou prípadov, keďže je prichytený pri čine alebo bezprostredne po ňom, ani ho nemožno bez predchádzajúceho súhlasu ústavného súdu trestne stíhať za priestupky alebo prečiny.

(2) Na konanie o priestupkoch a prečinoch je príslušný najvyšší súd.

(3) Na začatie trestného konania a podanie žiadosti o súhlas ústavného súdu je príslušný generálny prokurátor.

do kompetencie generálneho prokurátora“, čo znamená, že len generálny prokurátor, a nie nižšie postavení prokurátori, môže iniciovať začatie konania a žiadosť o zbavenie imunity (nedotknuteľnosti) od ústavného súdu.

32. Pokiaľ sudcovia ústavného súdu nemôžu byť právne zodpovední za hlasovanie alebo vyjadrené názory počas výkonu funkcie, začatie trestného konania, ako aj obmedzenie slobody sú od začiatku vylúčené. Je však na ústavnom súde, aby zrušil procesnú nedotknuteľnosť, kedykoľvek sa na skutok nevzťahuje hmotnoprávna funkčná imunita, t. j. vyjadrenie právneho názoru sudcu, pokiaľ nejde o zjavné zneužitie právomoci zo strany orgánov činných v trestnom konaní.

33. V závere možno skonštatovať, že sudcovia ústavného súdu by mali byť chránení funkčnou imunitou, ktorá nepokrýva bežné trestné činy (napr. korupcia; spôsobenie dopravnej nehody pod vplyvom alkoholu, atď.). Sudcovia ústavného súdu by nemali byť zodpovední za súdne omyly, ktoré neboli urobené v zlej viere a za rozdiely vo výklade práva. Chyby urobené zámerne sudcami ústavného súdu pri výkone ich funkcie, vykonané úmyselným zneužitím právomoci môžu viesť k disciplinárnemu konaniu a trestu, k trestnej zodpovednosti alebo občianskoprávnej zodpovednosti by mali viesť vo výnimočných prípadoch extrémnej odchýlky od zásad a štandardov právneho štátu a ústavnosti. Aj keď bežné trestné činy by mal riešiť príslušný súd, iba ústavný súd by mal rozhodnúť o disciplinárnej zodpovednosti jeho sudcov počas výkonu ich funkcie. Procesne sú sudcovia ústavného súdu chránení nedotknuteľnosťou, t. j. orgány činné v trestnom konaní musia žiadať o súhlas ústavného súdu pred začatím trestného stíhania, ale ústavný súd je povinný zrušiť imunitu, ak vec nie je spojená s vyjadrením právneho názoru alebo nešlo o zjavné zneužitie právomoci zo strany orgánov činných v trestnom konaní.

B. Funkčná imunita sudcov ústavného súdu po skončení ich funkčného obdobia

34. Druhou otázkou ústavného súdu je, či sudcovia ústavného súdu majú imunitu za hlasovanie a vyjadrené názory po skončení ich funkčného obdobia.

35. Z úvodných poznámok a odpovede poskytnutej na prvú otázku vyplýva, že pokiaľ majú sudcovia vrátane sudcov ústavného súdu priznanú funkčnú imunitu (a nie všeobecnú imunitu), aj po skončení ich funkcie budú mať túto imunitu za hlasovanie a vyjadrené názory naďalej aj po skončení ich funkčného obdobia. Je potrebné umožniť sudcovi, aby svoje odôvodnené rozhodnutie robil bez strachu z trestného stíhania aj po skončení jeho funkčného obdobia.

36. Funkčná imunita je spojená s činnosťou sudcu ako sudcu a je chránená. Z imunity má výhody nie sudca ako osoba, ale nezávislosť súdu. Toto je dôležitá podmienka, ktorá vyplýva zo samotnej povahy a kvality nezávislosti súdu, nestrannosti a transparentnosti.

37. V Moldavskej republike je to obsiahnuté v čl. 8 ods. 3 zákona č. 502-XIII o konaní pred ústavným súdom, ktorý stanovuje, že „*sudcovia ústavného súdu nemôžu byť zodpovední za hlasovanie a vyjadrené názory pri výkone svojej funkcie, rovnako ako po zániku ich mandátu*“.

38. V závere možno konštatovať, že funkčná imunita za konanie sudcov ústavného súdu pri výkone ich funkcie trvá aj po skončení ich funkčného obdobia. Pokiaľ ide o čas trvania mandátu, ten sa nevťahuje na bežné trestné činy spáchané počas výkonu funkcie sudcu ústavného súdu a ktoré v prvom rade nespádajú pod funkčnú imunitu.

C. Právo na preskúmanie rozhodnutí ústavného súdu

1. Oprávnený orgán

39. Treťou a poslednou otázkou ústavného súdu bolo, ktorý verejný orgán by mohol mať právomoc zisťovať ústavnosť alebo zákonnosť aktu ústavného súdu. Zdá sa, že táto otázka je zameraná na to, ktorý orgán je kompetentný rozhodnúť, či sudca ústavného súdu – pri výkone svojej funkcie – úmyselne nekonal v rozpore s ústavou, čo viedlo k trestnému stíhaniu podľa čl. 307 trestného kódexu (uloženie trestu súdom, rozsudok alebo iné rozhodnutie v rozpore so zákonom).³⁵

40. Zdá sa, že na túto otázku existujú tri odpovede:

41. Prvá, ako je uvedené v odpovedi na druhú otázku, ak je sudca ústavného súdu zodpovedný podľa čl. 307 trestného kódexu (o čom rozhoduje ústavný súd s ohľadom na čl. 13 zákona č. 317-XIII), nevyhnutnosť zisťovania ústavnosti alebo zákonnosti aktu ústavného súdu vyvstáva pre orgány činné v trestnom konaní. Vyplýva to zo skutočnosti, že prokuratúra a (všeobecné) trestné sudy musia rozhodnúť, či je nález v zjavnom rozpore so zákonom (ústavou). Avšak v tomto prípade môžu úmyselné chyby urobené sudcami ústavného súdu pri výkone ich funkcie v dôsledku zámerného zneužitia práva viesť k trestu, k trestnej zodpovednosti alebo občianskoprávnej zodpovednosti by mali viesť vo výnimočných prípadoch extrémnej odchýlky od zásad a štandardov právneho štátu a ústavnosti (ktoré môžu byť preskúmané všeobecnými súdmi).

42. Druhou možnosťou je, ak je čl. 13 ods. 2 zákona č. 317-XIII vykladaný tak, že vylučuje akúkoľvek zodpovednosť ústavných sudcov za hlasovanie alebo vyjadrené názory počas trvania funkcie. V takom prípade sa čl. 16 ods. 1 a ods. 3 zákona č. 317-XIII nevťahujú na delikty podľa čl. 307 trestného kódexu (uloženie trestu súdom, rozsudok alebo iné rozhodnutie v rozpore so zákonom), pretože trestné stíhanie proti sudcovi ústavného súdu nie je možné začať za žiadnych okolností (s alebo bez súhlasu ústavného súdu). Ak nastane tento prípad, nie je potrebné skúmať súlad aktu ústavného súdu s ústavou alebo zákonmi, okrem prípadu korupcie alebo podobného trestného činu.

43. Treťou možnosťou je, ak ústavný súd rozhodne, že sa použije čl. 307 trestného kódexu v kombinácii s iným trestným činom (napr. prijatie úplatku). V takom prípade by v rozhodovacom procese sudcu ústavného súdu mohla existovať domnienka protiprávnosti.

³⁵ Tento typ ustanovení existuje aj v iných členských štátoch Benátskej komisie: existoval najmä v Gruzínsku do roku 2007 a bol zrušený [čl. 336 ods. 1 trestného zákona (vynesenie protiprávneho rozsudku alebo iného súdneho rozhodnutia)] a na Ukrajine [čl. 375 Trestného zákona (vedomé vyhlásenie nespravodlivého rozhodnutia sudcu/alebo sudcov)].

Ústavný súd by bol povinný zrušiť nedotknuteľnosť (procesnú imunitu) dotknutého sudcu, iba ak by dospel k záveru, že trestné stíhanie sudcu by predstavovalo zneužitie právomoci.

44. V súlade s moldavskou ústavou rozhodne o tom, ktoré z týchto možností je možné uplatniť, ústavný súd.

2. Osud „poškvrneného“ rozhodnutia ústavného súdu

45. Keďže sa rozhodnutie ústavného súdu považuje za konečné a rešpektovanie rozhodnutia je v súlade s ústavným poriadkom a v záujme právnej istoty, preskúmanie rozhodnutia ústavného súdu musí byť výnimočné. Tu je potrebné oddeliť protiprávne konanie sudcu (napr. môže existovať videozáznam o tom, ako sudca prijíma úplatok a sľubuje prijatie rozhodnutia) od samotného prijatého rozhodnutia súdu. Sudca by mal byť za spáchanie trestného činu potrestaný. Funkčná imunita nezahŕňa bežné trestné činy, a preto má byť u sudcu vyvozená trestná zodpovednosť.

46. Otázkou teda je, čo sa stane so samotným rozhodnutím, ak je právny názor alebo rozhodnutie ústavného súdu poškvrnené tým, že sudca prijal úplatok – možno tento právny názor alebo rozhodnutie zmeniť? Je potrebné rozlišovať medzi opravou rozhodnutia v konkrétnej veci a zmenou v judikatúre vo všeobecnosti, ktorá nie je pre tento list amicus curia relevantná.

47. Vo všeobecnosti je rozhodnutie právoplatné a účinné aj pre samotný súd, ktorý nemôže začať nové konanie. V niektorých situáciách sa môže vyžadovať ustanovenie o obnove konania. Táto požiadavka sa v prípade členských štátov Rady Európy často objavuje ako dôsledok rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré zistí, že členský štát porušil svoje povinnosti uložené Európskym dohovorom o ľudských právach a k tomuto porušeniu prispelo vydanie rozhodnutia ústavného súdu.³⁶

48. Vo všeobecnosti neexistujú ustanovenia, ktoré umožňujú obnovu konania alebo opravu rozhodnutia na základe osobitného trestného činu (napr. korupcia) spáchaného sudcom ústavného súdu pri výkone jeho funkcie, ktorý viedol k poškvrneniu rozhodnutia. Dôkaz o prijatí úplatku sudcom ústavného súdu (odsúdenie v trestnom konaní) by mohlo predstavovať novú skutočnosť potrebnú na obnovu konania podľa všeobecne aplikovateľných procesných pravidiel. Zákony o ústavných súdoch často odkazujú na všeobecné (najmä

³⁶ Bosna a Hercegovina (čl. 68 ods. 2 rokovacieho poriadku ústavného súdu); Česká republika (zákon o ústavnom súde); Turecko (čl. 67 ods. 2 zákona 6216 o zriadení a rokovacom poriadku ústavného súdu). Členské štáty Rady Európy sú povinné podľa čl. 46 dohovoru v prípadoch, ktorých sú účastníkmi, riadiť sa právoplatným rozsudkom Európskeho súdu pre ľudské práva. Výbor ministrov Rady Európy potom dohliada na jeho vykonanie a v odporúčaní č. R(2000)2 o opätovnom preskúmaní alebo opätovnom otvorení určitých prípadov na vnútroštátnej úrovni na základe rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva Výbor ministrov vyzve členské štáty, aby okrem iného preskúmali svoje vnútroštátne právne systémy s cieľom zabezpečiť, aby existovali primerané možnosti opätovného preskúmania prípadu vrátane obnovy konania v prípadoch, keď Európsky súd pre ľudské práva zistil porušenie dohovoru.
(https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805e2f06).

občianskoprávne) procesné pravidlá, ako sa na konanie pred ústavným súdom použijú – subsidiárne.³⁷

49. Stručne povedané, je dôležité, aby len samotný ústavný súd mohol opraviť svoje rozhodnutia v prípade, že sú dôkazy o páchaní trestného činu pri ich prijímaní (odsúdenie sudcu za trestný čin). Žiadna iná verejná inštitúcia nemôže byť na to oprávnená. Ak by sa verejnemu orgánu dala právomoc preskúmať ústavnosť alebo zákonnosť aktu ústavného súdu, osobitne v súvislosti s vyšetrovaním deliktov spáchaných sudcami ústavného súdu pri výkone ich funkcie (nie za bežné trestné činy), nezávislosť ústavného súdu by bola oslabená. Medzinárodné orgány môžu posúdiť, či je rozhodnutie ústavného súdu niektorej krajiny v súlade s medzinárodnými záväzkami tohto štátu, ale ich závery nemôžu priamo meniť rozhodnutie ústavného súdu alebo viesť ku kriminalizácii sudcov, ktorí rozhodnutie prijali. Iba ak tieto medzinárodné orgány uložia štátnu povinnosť kompenzovať jednotlivcovi ujmu, ktorá mu bola spôsobená rozhodnutím jeho ústavného súdu, malo by byť možné voči sudcom vyvodiť povinnosť „regresnej náhrady škody“.³⁸ Takéto konanie by však bolo možné, len ak má právny základ v dotknutej krajine, t. j. existuje zákon, ktorý jasne stanovuje túto možnosť. Z toho dôvodu by bolo potrebné vnútorné opravné konanie na ústavnom súde, a nie preskúmanie iným verejným orgánom, ako je napríklad parlament alebo najvyšší súd (ktorý sa už teraz zaoberá priestupkami sudcov ústavného súdu [čl. 16 ods. 2 zákona č. 317-XIII]). Ak takáto možnosť neexistuje, a ak je to opodstatnené, na vyriešenie otázky, čo s rozhodnutím, ktoré bolo prijaté spáchaním trestného činu jedného zo sudcov, môže byť potrebná zmena ústavy.

50. V závere možno konštatovať, že je na ústavnom súde, aby rozhodol, či zákon č. 317-XIII o ústavnom súde vyžaduje súhlas súdu pre začatie trestného stíhania proti sudcovi a aké podmienky musia byť splnené na to, aby súhlas dal (pozri vyššie). Pokiaľ však ide o rozhodnutia súdu, sú konečné a ich preskúmanie by malo byť výnimočné a vykonávané samotným ústavným súdom. Poveriť touto úlohou iný verejný orgán by znamenalo oslabenie nezávislosti ústavného súdu.

V. Záver

51. V liste *amicus curiae* Benátska komisia poskytuje žiadajúcemu ústavnému súdu európske štandardy a prax v súvislosti s otázkami položenými v žiadosti, aby uľahčil ústavnému súdu posudzovanie daných otázok. Je však na ústavnom súde, aby rozhodol o konečnom výklade vnútroštátneho práva a ústavy dotknutého štátu.

52. Tri otázky adresované Benátskej komisii Ústavným súdom Moldavskej republiky týkajúce sa čl. 137 ústavy zodpovedané v tomto liste *amicus curiae* sú:

a) Je nezávislosť ústavných sudcov garantovaná v štáte založenom na princípoch právneho štátu, ak je u nich vyvodená zodpovednosť (trestnoprávna, administratívno-právna, a pod.) za hlasovanie, názory a konanie uskutočnené počas výkonu ich funkcie?

³⁷ Rakúsky zákon o ústavnom súde z roku 1953, § 35.

³⁸ Pozri stanovisko k návrhu zmien a doplnení zákona o srbskom súdnictve (CDL-AD(2013)005), ods. 18 – 20.

53. Sudca ústavného súdu by mal byť chránený len funkčnou imunitou, ktorá nepokrýva bežné trestné činy (napr. korupcia, spôsobenie dopravnej nehody pod vplyvom alkoholu, atď.). Sudcovia by sa nemali zodpovedať za justičné omyly, ktoré neboli urobené v zlej viere a za rozdiely vo výklade práva.

54. Sudcovia ústavného súdu na rozdiel od sudcov všeobecných súdov sa zaoberajú základnými otázkami ústavnosti a politicky citlivými otázkami, chyby urobené sudcami ústavného súdu pri výkone ich funkcie v dôsledku zámerného zneužitia práva preto môžu viesť k disciplinárnemu konaniu a trestu, k trestnej zodpovednosti alebo občianskoprávnej zodpovednosti by však mali viesť len vo výnimočných prípadoch extrémnej odchýlky od zásad a štandardov právneho štátu a ústavnosti.

55. Bežnými trestnými činmi by sa mal zaoberať príslušný súd, ale len ústavný súd môže rozhodnúť o disciplinárnej zodpovednosti svojich sudcov pri výkone ich funkcie.

b) Požívajú ústavní sudcovia výhody z imunity za hlasovanie a názory vyjadrené pri výkone ich funkcie aj po skončení mandátu?

56. Funkčná imunita pre konanie sudcov ústavného súdu pri výkone ich funkcií počas ich funkčného obdobia sa na toto konanie naďalej uplatňuje aj po skončení funkčného obdobia sudcu.

57. Tá sa však nevzťahuje na bežné trestné činy spáchané počas funkčného obdobia sudcu ústavného súdu, na ktoré sa nevzťahuje funkčná imunita.

c) Ktorý verejný orgán by mal mať právomoc zisťovať ústavnosť/zákonnosť rozhodnutia ústavného súdu, keď sa ústavní sudcovia podriaďujú len ústave a ich rozhodnutia sú vydávané v mene Moldavskej republiky a nie je proti nim možné podať opravný prostriedok?

58. Ak sa sudca ústavného súdu dopustil trestného činu, je na ústavnom súde, aby rozhodol, či zákon č. 317-XIII o ústavnom súde vyžaduje na začatie trestného konania proti sudcovi súhlas ústavného súdu a aké podmienky musia byť splnené pre udelenie súhlasu.

59. Pokiaľ ide o rozhodnutia ústavného súdu, sú konečné a ich preskúmanie by malo byť výnimočné a robené samotným ústavným súdom. Ak by sa táto úloha priznala inému verejnemu orgánu, oslabilo by to nezávislosť ústavného súdu. Z toho dôvodu by bolo potrebné vnútorné opravné konanie na ústavnom súde, a nie preskúmanie iným verejným orgánom, ako je napríklad parlament alebo najvyšší súd [ktorý sa už teraz zaoberá priestupkami sudcov ústavného súdu (čl. 16 ods. 2 zákona č. 317-XIII)]. Ak takáto možnosť neexistuje, a ak je to opodstatnené, na vyriešenie otázky, čo s rozhodnutím, ktoré bolo prijaté spáchaním trestného činu jedného zo sudcov, môže byť potrebná zmena ústavy.

60. Benátska komisia ostáva k dispozícii ústavnému súdu alebo iným orgánom Moldavskej republiky v prípade potreby ďalšej pomoci.